

به نام خداوند جان و خرد

خشونت علیه زنان

بررسی انواع خشونت و تأثیرات آن بر زندگی زنان

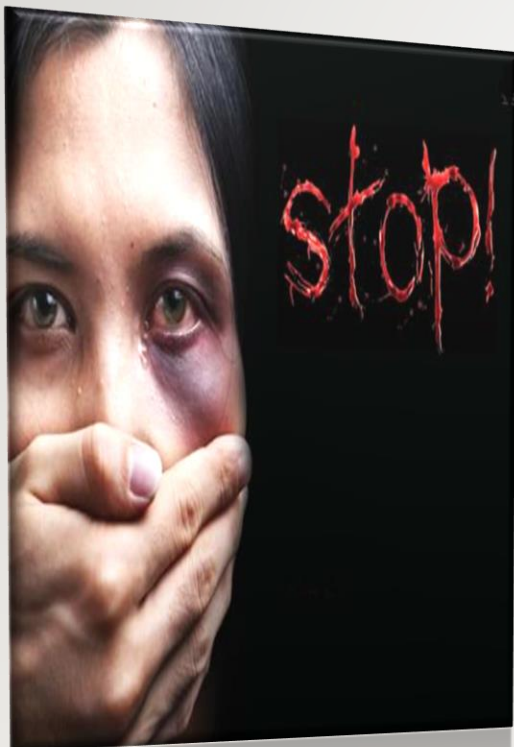
ارایه دهنده: رضوان روضه سرا

سال ۱۴۰۴

مقدمه

- خشونت خانگی یکی از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی است که سلامت جسمی و روانی زنان و خانواده را تهدید می‌کند.
- شناسایی و مداخله‌ی اولیه توسط ماماها نقش کلیدی در پیشگیری از تداوم خشونت دارد.

تعریف خشونت علیه زنان

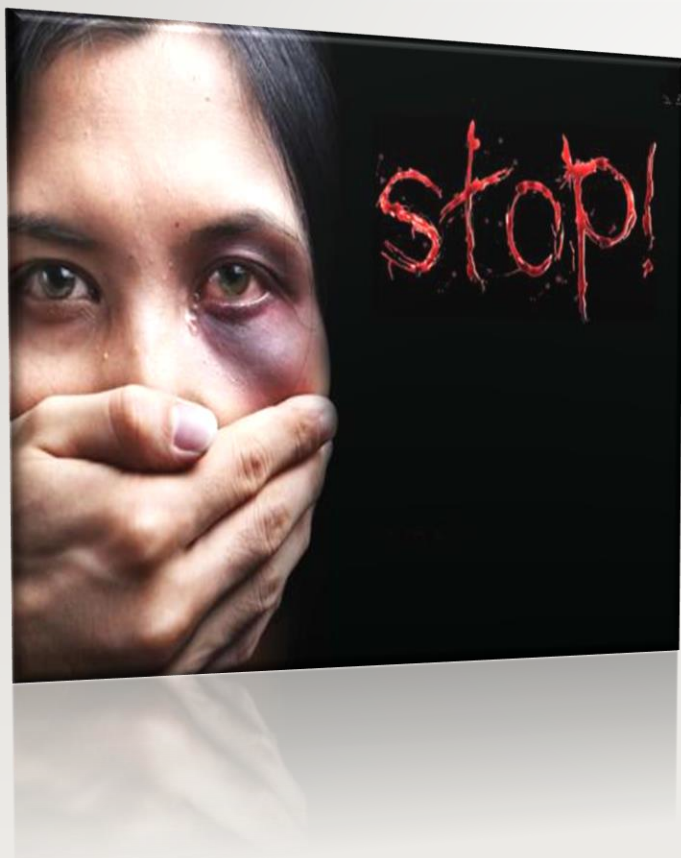
- یک الگوی بد رفتاری جسمی، جنسی، روانی و هیجانی است که توسط یکی از اعضای خانواده برای اعمال کنترل و قدرت نسبت به سایر اعضای خانواده صورت میگیرد.

الگوی بد رفتاری

- الگوی رفتاری اشاره به رفتاری دارد که به طور مکرر اتفاق می افتد و فقط یک بار برای یک بار تحت استرس حاد بودن و در فشارموقعیت بدی بودن نیست.

اشکال مختلف خشونت علیه زنان

- **جنسی:** رفتار و عمل جنسی که بدون رضایت و موافقت همسر صورت پذیرد.

(مجبور کردن همسر به رابطه جنسی با یا بدون توسل به خشونت جسمی-مجبور کردن همسر به عمل جنسی که دوست ندارد یا راحت نیست-مجبور کردن همسر به عمل جنسی تحقیر آمیز و دردناک-مجبور کردن همسر به رابطه در هنگام بیماری یا پس از اینکه با او بد رفتاری کرده)

- **مالی یا اقتصادی:** رفتاری است که زن را از نظر مالی تحت فشار قرار می دهد.

(ندادن پول کافی برای خرید مایحتاج روزانه-ندادن پول برای مصرف شخصی-مجبور کردن همسر برای امضا چک، سفته و یا اسناد مالی -سرکار نرفتن و مجبور کردن همسر به زندگی با حداقل ها-سوء استفاده از اموال و دارایی های همسر)

اشکال مختلف خشونت علیه زنان

● **جسمی:** شامل انواع رفتارهایی است که موجب آسیب جسمی می شود.

(جلوگیری از مراجعه به پزشک و درمان بیماری-پرت کردن اشیا تیز و برنده یا سخت و سنگین-استفاده از ترکه .سیگار.سیخ.میله فلرزی.چاقو.آهن.مایعات داغ-سیلی زدن.پرت کردن.لگد زدن.موکشیدن .چنگ و مشت زدن هل دادن.)

● **روانی و هیجانی:** رفتاری که اعتماد به نفس و عزت نفس را کاهش میدهد و باعث می شود شخص با ترس و وحشت زندگی کند.

(فحاشی .مسخره کردن و دست انداختن همسر-توهین و اهانت به خانواده ،دوستان و اقوام-متهم کردن همسر به خیانت-ایراد گرفتن مدام از هر عقیده و کار همسر-بی توجهی و فاصله گرفتن-تهدید به خشونت فیزیکی-تهدید به صدمه زدن به خود ،همسرو بچه ها-تهدید به ندادن بچه ها)

اشکال مختلف خشونت علیه زنان

• **بدرفتاری اجتماعی**: هر رفتاری که روابط و فعالیت های اجتماعی زن را محدود میکند و باعث منزوی شدن وی میشود.

(محدود کردن و یا جلوگیری از تماس تلفنی و رفت و آمد با پدر و مادر و اقوام و آشنایان - جلوگیری از ادامه تحصیل یا سرکار رفتن - جلوگیری از تنها بیرون رفتن - جلوگیری از فعالیت های اجتماعی مانند شرکت در جلسات مذهبی، کارهای خیریه، فرهنگ سرا ها و غیره)

باورهای غلط درباره خشونت

باور غلط

✗ حتما زن کاری انجام می کند که موجب عصبانیت شوهرش شده.

✗ خشونت شخصی و خانوادگی است نه اجتماعی

باور غلط

✗ خشونت فقط در طبقات پایین اقتصادی جامعه رخ می دهد.

✗ مردان وقتی مست یا تحت تاثیر

مواد هستند اقدام به خشونت می کنند..

✗ مرد رئیس خانواده است و حق دارد زن و بچه اش را تنبیه کند.

سیکل خشونت در زندگی زناشویی

سیکل خشونت

۱- ماه عسل

در آغاز زندگی مشترک اکثر زن و شوهر ها رفتار خیلی خوبی باهم دارند .مرد عاشق وعلاقه مند به نظرمیرسد و زن از این توجه وعلاقه لذت میبرد.

سیکل خشونت

۲- شروع اختلاف و بروز تنش

باگذشت زمان ممکن است روابط دچار تنش شود مرد ممکن است بدخلق وتحریک پذیرشود وبرای هرچیز کوچکی از چهره.حرف زدن.رفتاریاخانه داری زن ایراد بگیردوانفجار های خفیف خشم به صورت پرخاشگری کلامی و یاجسمی مثل هل دادن ملایم یاسیلی زدن را داشته باشد.

سیکل خشونت در زندگی زناشویی

سیکل خشونت

۴- ماه عسل دوباره

مرد احساس گناه میکند و معذرت خواهی میکند و قول میدهد تکرار رفتار نداشته باشد و شروع به ابراز علاقه می کند. اما این ماه عسل چندان طول نمیکشد و این سیکل بارها تکرار می شود و هر بار شدیدتر

سیکل خشونت

۳- خشونت جدی

خشونت جدی میشود به طوری که زن صدمه جدی می بیند. این صدمات میتواند به شکل شکستگی، ضرب دیدگی، جراحت عمیق یا سطحی باشد و اگر کودک باشد در اینجا مورد غفلت و بدرفتاری قرار میگیرد.

عوامل و علل موثر بر خشونت

عوامل فردی و عوامل اجتماعی محیطی

خشونت خانگی مانند سایر مشکلات روانی اجتماعی علت واحدی ندارد و محصول تعامل پیچیده‌ای از عوامل فردی، روانی، اجتماعی و محیطی است. هرچه تعداد این عوامل بیشتر باشد، احتمال بروز خشونت نیز افزایش می‌یابد.

۱- عوامل فردی: عزت نفس پایین و عدم اطمینان به دیگران - عدم پذیرش مسئولیت اشتباهات خود - نیاز شدید به اعمال قدرت و کنترل در روابط - اعتقاد به باورهای سنتی مبنی بر مطیع و فرمانبرداری زن - احساس مالکیت نسب به همسر - نوسانات خلقی شدید - تحمل پایین استرس - فقدان مهارت مقابله سالم با استرس - سوء مصرف مواد و الکل - عدم کنترل و سابقه قبلی هیجان‌هایی مثل خشم و عصبانیت - اعتاد به برتری مرد نسبت به زن - ویژگی‌های شخصیت ضد اجتماعی مثل درگیری، دعوا و قانون شکنی

عوامل و علل موثر بر خشونت

عوامل فردی و عوامل اجتماعی محیطی

۱- عوامل اجتماعی و محیطی: وجود سوء مصرف مواد و خشونت در خانواده اصلی- انزوای اجتماعی- وجود استرس در محیط کار و خانواده- تعارض و اختلافات شدید خانوادگی- مشکلات جسمی و روانی در خانواده- فقر و بیکاری- شاهد یا قربانی بودن خشونت خانگی در کودکی- هنجارهای اجتماعی که برتری و اعمال قدرت مرد به زن را تایید می کنند. هنجارهای اجتماعی که به صورت ضمنی خشونت مرد به زن را تایید می کنند.

عوامل خطر خشونت

افرادی که بیشتر در معرض خشونت قرار میگیرند زنان، کودکان و سالمندان هستند. برای عواملی مانند سن پایین زن هنگام ازدواج، بیکاری، تحصیلات پایین، بارداری، تعداد فرزندان زیاد، بیماری یا ناتوانی، تجربه خشونت در کودکی

عوامل خطر خشونت

عوامل خطر فردی و عوامل خطر اجتماعی

- ۱- عوامل خطر فردی: جوان بودن-عدم استقلال مالی-احساس شرم. گناه و درماندگی- عزت نفس پایین-افسردگی-باداری-فقدان مهارت ارتباطی کافی-وابستگی به مواد والکل-معلولیت جسمی یا ذهنی فرزندان
- ۲- عوامل خطر اجتماعی: فقدان حمایت از سوی خانواده-فقدان حمایت های قانونی- فشارهای اجتماعی و فرهنگی برای حفظ زندگی زناشویی-انزوای اجتماعی خانواده

آثار خشونت خانگی بر زنان

✓ خشونت خانگی روی همه افراد خانواده اثر میگذارد و آثار عمیق و بلندمدت دارد.
زنانی که در کودکی خشونت دیده‌اند یا شاهد خشونت پدر به مادر بودند احتمال قربانی شدن بیشتری دارند و مردانی که در دوران کودکی مورد خشونت پدر خود قرار گرفتند یا شاهد بد رفتاری و خشونت در خانواده بودند بیشتر امکان دارد در بزرگسالی تبدیل به فردی خشن شوند.

✓ تجربه ی دردناکی است

✓ این آثار شامل آسیب‌های جسمی و روانی جدی می‌شود

آثار خشونت خانگی بر زنان

- ✓ **آسیب‌های جسمی:** شکستگی، کبودی، زخم، عفونت (واژنال و مقعدی)، درد های عضلانی، سوختگی، صدمات داخلی (آسیب ریه-طحال-مجاری ادرار و دستگاه تناسلی)، سقط جنین، زایمان زودرس
- ✓ **آسیب‌های روانی:** اضطراب، ترس، خشم، نفرت، ناامیدی، افسردگی، احساس حقارت، PTSD، اختلالات و درد های روان‌تنی مثل سردردهای مزمن، مشکلات گوارشی، مشکلات تنفسی و.....
- ✓ **اثرات اجتماعی:** انزوا، کاهش کارایی، وابستگی مالی

دلایل ماندن زنان در ازدواج‌های خشونت‌بار

✓ تصمیم گرفتن برای طلاق و جدا شدن برای هیچ زنی از جمله زنی که مورد خشونت قرار می‌گیرد کار آسانی نیست.

✓ از جمله دلایل ماندن زنان میتوان به موارد زیر اشاره داشت.

✓ **عشق و علاقه به همسر و امید به تغییر:** گاهی زن ممکن است به رغم خشونت که تجربه می‌کند هسرش (نه خشونت او را) دوست داشته باشد و یا نگران باشد که اگر او را ترک کند آسیب ببیند. برخی نیز خوش بینی بی دلیل دارند که اوضاع در آینده بهتر میشود و کوچک ترین نشانه در رفتار همسر را ناشی از آن می‌بینند.

دلایل ماندن زنان در ازدواج‌های خشونت‌بار

✓ **کاهش اعتماد به نفس به دلیل تجربه بدرفتاری:** گاهی بدرفتاری هیجانی و رفتاری که اصولاً با هدف از بین بردن اعتماد و عزت نفس طرف مقابل صورت می‌گیرد منجر به این باور در زنان می‌شود که – علت این خشونت من هستم و من مستحق این رفتارم – بدون اوم نمی‌توانم از پس زندگی خود و بچه‌هایم برآیم.

✓ **انکار و حداقل‌سازی:** گاهی وقتی افراد در موقعیت‌های دردناکی قرار دارند و فکری می‌کنند قادر به تغییر آن نیستند ممکن است متوسل به مکانیزم‌های دفاعی شوند تا بتوانند راحت‌تر آن را تحمل کنند به طرز مثال: همه زن‌ها شوهرها دعوادارن توی دعوا که حلاً آخر نمی‌کنند یا رفتاروی انقدرها هم بد نیست.

دلایل ماندن زنان در ازدواج‌های خشونت‌بار

✓ **وابستگی مالی:** وقتی زن شغلی ندارد و کاری هم بلد نیست و از هیچ حمایت مالی برخوردار نیست احتمال جدایی کم‌تر می‌شود چون زن فکر می‌کند جدایی باعث فقر خود و فرزندانش می‌شود.

✓ **رفاه و امنیت فرزندان:** برخی زنان ممکن است معتقد باشند اگرچه همسرشان با او بد رفتاری می‌کند اما پدر نسبتاً خوبی برای فرزندانش است یا مرد تهدد به بردن فرزندان بعد از طلاق و ندادن اجازه ملاقات با آنها را انجام می‌دهد.

دلایل ماندن زنان در ازدواج‌های خشونت‌بار

✓ **باورهای فرهنگی و اجتماعی** : برخی از ارزش‌ها و نگرش‌ها ممکن است خشونت را تقویت کنند زنانی که در فرهنگی زندگی می‌کنند که خشونت مردان را مجاز می‌شمارند این باور را در آنها تقویت می‌کند که هر درد ورنجی را باید تحمل کند (بالباس سفید)

✓ **ترس از خطر برای خود یا فرزندان** : تهدید همسر که در صورت طلاق بلایی سر او فرزندان و خانواده اش می‌آورد

✓ **نداشتن پناهگاه** : گاهی زنان دوست، اقوام و یا آشنایی ندارند یا اگر داشته باشند از طلاق او حمایت نمی‌کنند. گاهی منابع اجتماعی حمایت‌کننده در محیط زندگی او وجود ندارد یا او از آنها اطلاع ندارد.

نقش ماما در شناسایی و مداخله اولیه

- ✓ ایجاد محیط امن و رازداری در مصاحبه.
- ✓ استفاده از مهارت‌های ارتباطی و همدلی.
- ✓ غربالگری خشونت خانگی در مراجعین.
- ✓ ارزیابی سطح خطر و نیاز به مداخله فوری.
- ✓ مستندسازی دقیق یافته‌ها.

وظایف ماما در مواجهه با موارد خشونت

- 1. اطمینان از امنیت زن و فرزندان.
- 2. انجام مشاوره‌ی مختصر و گوش دادن بدون قضاوت.
- 3. اطلاع‌رسانی درباره‌ی حقوق قانونی و مراکز حمایتی.
- 4. ارجاع به اورژانس اجتماعی (۱۲۳)، مراکز بهزیستی و روان‌شناس.
- 5. پیگیری وضعیت و حفظ ارتباط حمایتی.

برنامه امنیتی برای زنان در معرض خشونت

- آموزش مهارت برنامه‌ریزی برای خروج ایمن از منزل.
- شناسایی مکان‌های امن و افراد مورد اعتماد.
- آماده داشتن مدارک، پول و شماره تماس‌های ضروری.
- آموزش به فرزندان برای تماس با اورژانس یا همسایگان.

منابع حمایتی و ارجاع

- • اورژانس اجتماعی (۱۲۳)
- • پلیس (۱۱۰)
- • خانه سلامت شهرداری
- • مراکز مداخله در بحران بهزیستی
- • پزشک و روان‌شناس مراکز بهداشت
- • مددکاران اجتماعی و مشاوران حقوقی

برقراری ارتباط مؤثر

✓ ایجاد فضای امن و بدون قضاوت

✓ گوش دادن فعال و همدلی

✓ استفاده از زبان ساده و روشن

✓ حفظ رازداری و احترام به حریم خصوصی مراجع

غربالگری خشونت خانگی

اهمیت غربالگری زودهنگام ✓

پرسش‌های کلیدی برای غربالگری: ✓

«آیا احساس ناامنی در خانه دارید؟» ✓

«آیا کسی شما را تهدید یا تحقیر می‌کند؟» ✓

توجه به نشانه‌های غیرکلامی (ترس، اضطراب، کبودی و...) ✓

ارزیابی خطر

✓ آیا تهدید به قتل، خودکشی یا خشونت شدید وجود دارد؟

✓ آیا سلاح در خانه وجود دارد؟

✓ آیا فرد قربانی منابع حمایتی دارد؟

✓ تصمیم‌گیری درباره نیاز به مداخله فوری یا ارجاع

آموزش روانی اجتماعی (Psychoeducation)

✓ تعریف و اهمیت آن در فرایند مشاوره

✓ آموزش درباره چرخه خشونت

✓ معرفی منابع حمایتی (خطوط اضطراری، خانه‌های امن، مشاوره حقوقی)

✓ افزایش خودآگاهی و اعتماد به نفس زن

طراحی برنامه امنیتی

✓ تدوین برنامه‌ای عملی و فردمحور

✓ پیش‌بینی مسیر خروج امن در موقعیت‌های خطرناک

✓ تهیه لیست وسایل ضروری (مدارک، پول نقد، شماره تماس‌ها)

✓ آموزش حفظ امنیت دیجیتال (موبایل، شبکه‌های اجتماعی)

نکات کلیدی برای مشاوران

✓ باور کردن صحبت‌های مراجع حتی در صورت نبود مدرک

✓ پرهیز از سرزنش و قضاوت

✓ حمایت بدون تحمیل تصمیم

✓ ارجاع به منابع تخصصی در موارد نیاز

جمع‌بندی و پیام‌های کلیدی

- ✓خشونت خانگی یک معضل اجتماعی و بهداشتی است.
- ✓ماماها نقش کلیدی در شناسایی، مداخله و ارجاع دارند.
- ✓امنیت قربانی و رازداری در اولویت است.
- ✓هدف: توانمندسازی زنان برای زندگی ایمن و سالم.
- ✓تشویق مراجع برای طلاق وجدایی یا ادامه زندگی کارکنان مراکز بهداشتی نیست.